

מערכת "מים חיים"

בס"ד

הלכות במקום נופש

ממורינו כגאון רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א
רצ ציכ"נ "דצרי שיר" ואזור מרכז צ"צ

(מנחם אב תשע"ז)

לע"נ אחיו
הר"ר שלמה בן הגה"צ רבי יוסף צבי הלוי דינר זצ"ל
נלב"ע ט"ז אב תשנ"ד

לע"נ מו"ח הסתייפלע בעל ה"קהילות יעקב"
רבי יעקב ישראל ב"ר חיים פרץ קניבסקי זצוק"ל
נלב"ע כ"ג אב תשמ"ה

לע"נ אחיו
הר"ר אברהם משה בן הגה"צ רבי יוסף צבי הלוי דינר זצ"ל
נלב"ע ט"ז תמוז תשע"ה

מקום נופש בלי בעל קורא

שאלה: אנו נמצאים בנופש, ואין כאן מי שיודע לקרוא את קריאת התורה כהוגן, מה עלינו לעשות.

תשובה:

לכתחילה א' יקרא לפניו בחומש מילה מתוך הכתב, והוא יקרא אחריו בתוך הספר תורה, ואם גם לא יודע לקרות אחריו, אז יעשו כמו שכתבנו לעיל במקום שאין ספר תורה.

מהלי קריאת התורה

נמצא פסול באמצע קריאה

שאלה: אם נמצא פסול באמצע הקריאה בספר תורה ויש ס"ת אחר, האם להוציא אחר, והאם חוזרים ומברכים או לא.

תשובה:

לפי מסקנת המשנ"ב (ס' קמ"ג ס"ק כ"ג) הדינים כדלהלן:
א. אם כבר קרא העולה ג' פסוקים, ואפשר להפסיק כאן, יפסיק ויברך מיד לאחריו, ויוציאו ספר תורה אחר כשר, ומשלים הקריאה והמנין העולים בספר תורה שני וממשיך ממקום שפסק בראשון (רמ"א סעיף ד' ומשנ"ב ס"ק כ"ג).
ב. אם קרא רק ב' פסוקים בספר הפסול או שעומד שני פסוקים סמוך לפרשה, א"א להפסיק שם ולברך מיד ברכה אחרונה, לכן יוציאו מיד ס"ת כשר, וגומר קריאתו בספר השני ומברך לאחריה (משנ"ב ס"ק כ"ג).
ג. ואפילו אם מצאו טעות לאחר שקרא שבעה, וכבר בירך באחרונה, אך עדיין לא קרא את כל הסדרה, צריך להוציא אחרת, ויקראו בספר שני בברכה ויוסיפו עליה כשאר שבתות (משנ"ב שם).
ד. אם מצא טעות אחר שכבר קרא כל הסדרה קודם שאמרו קדיש, לא יוציא ס"ת אחר בשביל המפטיר, וסמכין בדיעבד על אותו שקרא אחרון, שעולה גם בשביל מפטיר, ויקראו מיד הפטרה בלי קריאת מפטיר, וזה שעלה אחרון יברך על ההפטרה, והקדיש יאמר לאחר ברכות אחרונות של ההפטרה.
ה. ואם לא נודע הטעות עד לאחר שאמרו קדיש, יקראו למפטיר בספר תורה זו שלש פסוקים בלא ברכה, ולא יאמר קדיש עוד הפעם לאחר ההפטרה (משנ"ב שם).
ו. ואם האחרון עדיין לא ירד, טוב שהוא יהיה הקורא למפטיר בלא ברכה, מלקרוא לאיש אחר (שערי אפרים שער ו' סעיף ס"ד).
ז. וכל זה לענין מפטיר של שבת אבל במפטיר של יו"ט או ארבע פרשיות שקריאתה בספר שני הוא מחובת היום, ונמצא בו טעות, יש להוציא ספר אחר ולקרוא בו כאילו היה סדרה של שבת (משנ"ב ס"ק כ"ג).

מקום נופש - וס"ת פסול

במקום נופש ונודע באמצע קריאה שהוא ספר פסול

שאלה: אנו נמצאים בנופש, ויש שם ספר תורה א' ונמצא פסול באמצע הקריאה, מה עלינו לעשות [אין לנו עוד ס"ת שאפשר לקרות בו].

תשובה:

א. אם מצא פסול באמצע הקריאה, ישלים עם העולה הזה את הפרשה שלו, ולא יברך ברכה אחרונה, רק יעמוד שם, והגבאי או הבעל קורא יקרא לעולים אחרים עד תשלום שבעה עולים, ולא יברכו כלל, רק הבעל קורא יקרא לכל אחד פרשה שלו עד גמר הסדרה.

וזה העולה שנמצא הטעות בקריאה שלו העומד שם, לא יסיח דעתו ויקרא בלחש עמהם, ובגמר הסדרה יברך הוא ברכה אחרונה, והוא יאמר ג"כ ההפטרה וברכותיה.

(משנ"ב ס' קמ"ג ס"ק כ"ט בשם דגול מרבבה ושערי אפרים).

ב. ואם הטעות נמצא בשלישי או בשאר העולים אחר סיום קריאתן שבירכו ברכה אחרונה, יקרא הקורא שאר הפרשיות עד גמר הסדרה בלא ברכה (משנ"ב שם).

ויכול הקורא להמשיך לקרוא לפני עולה זה או לפני שאר אנשים כיון שכבר סילק בברכה אחרונה, ויש סוברים שעדיף לגמור לקרוא את כל הפרשה לפני העולה הזה שעלה לפני שנמצא הטעות (שעה"צ שם ס"ק מ"ט).

מקום נופש - ואין ספר תורה

שאלה: נמצאים במקום נופש, ונתברר שאין ס"ת כלל במקום זה, מה עלינו לעשות לענין קריאת התורה והפטרה.

תשובה:

בישוב שאין להם ספר תורה [ויש שם מנין עשרה], נכון לקרות בחומשים בלא ברכה, שלא תשתכח תורת הקריאה, ויעלו שבעה עולים שיעמדו ליד הבעל קורא, אבל לא יקרא העולים בשם כמו שנוהגים בספר תורה.

(משנ"ב ס' קמ"ג ס"ק ט').

ובנוגע לקריאת ההפטרה, יש סוברים שאפשר לקרות ההפטרה עם ברכותיה, כיון שקראו התורה בחומשים (ביאור הלכה ס' רפ"ד סעיף א' ד"ה אסור לקרות),

ויש סוברים שקריאה בחומשים אינה קריאה כלל, ואין להפטיר לאחריה בברכה (חידושי רעק"א שם).

ז. כשמוציא ס"ת שני, אם אפשר לקרות שבעה קרואים ממקום שפסקו עד סוף הסדרה, ודאי ראוי ונכון לעשות כן (משנ"ב ס"ק ט"ז).

ח. ואם זה בשני וחמישי [ואין אפשרות לתקן הספר תורה באותו זמן] או בשבת במנחה, אם עדיין לא קרא עשרה פסוקים, חייבים להוציא ס"ת אחר וכו"ל, אבל אם כבר קרא עשרה פסוקים, וגם היה ג' עולים, יברך מיד ברכה אחרונה אם אפשר לעמוד שם, ולא ימשיך לקרות (עיין שו"ע ס' קל"ז סעיף ג' ומשנ"ב ס"ק ו').

כוונה בשמונה עשרה

בברכה ראשונה

בשעה שנוסעים או שמכינים לנסיעה, עלולים להתפלל בלי כוונה, ואם הוא משער שאפילו ב"אבות" לא יכוון, לא יתפלל כלל עד שתתישב דעתו, כדי שעכ"פ יוכל לכוון ב"אבות" (משנ"ב ס' ק"י ס"ק ג').

אם לא כיוון

מי שלא כיוון בברכת "אבות" ונזכר לפני שאמר את השם של ברכת "מגן אברהם", יחזור ויאמר מ"אלוקי אברהם" (משנ"ב ס"ק ב').

אם נזכר כשהוא עומד בברכת "אתה גיבור" לפני שהזכיר את השם של "מחיה המתים", ימתין עד שהש"ץ יתחיל החזרה, ויקשיב ויכוון לברכת "אבות" מהש"ץ ואח"כ יתחיל מ"ואתה גיבור" וימשיך בתפילתו (ביאור הלכה שם ד"ה והאינא). וכל זה למנהג אשכנז, אבל לפי מנהג הספרדים לא ימתין עד חזרת הש"ץ, מכיוון שהוא הפסק גדול.

כוונה לאחר הברכה

ולדעת מרן החזון איש זצ"ל, מיד אחר ברכת "מגן אברהם", יכוון במחשבתו פירוש המילים של ברכה הראשונה, וזה נחשב כאילו היה לו כוונה בשעת הברכה. והוסיף הגר"ח קניבסקי שליט"א שזהו שייך דוקא אם עדיין לא התחיל "אתה גיבור", דאז נחשב עדיין שהוא עומד בברכה ראשונה.

צדקה בשעת תפילה

שאלה: באמצע התפילה מגיעים אנשים לבקש כסף לצדקה, האם חייבים לתת להם או לא?

תשובה:

מכיוון שהמתפלל הוא באמצע התפילה הרי קי"ל העוסק במצוה פטור מן המצוה, ואינו חייב לעשות מצוה אחרת, אולם כל זה אם לא יכול לקיים שניהם ביחד, והיינו שעשיית מצוה השני מפריע לו במצוה הראשונה. ולפי"ז, אם הכסף מוכן לו, באופן שאם יתן הצדקה לא יפריע כוונתו כלל, חייב ליתן צדקה, אבל אם זה יפריע כוונתו באמצע התפילה, לא יתן צדקה (הגר"ש אלישיב זצ"ל).

הלכות ימים ונהרות

ברכה על הים

כשרואים את ים התיכון נוהגים לברך עליו ברכת "עושה מעשה בראשית" כמו שאר ימים (משנ"ב ס' רכ"ח ס"ק ב') וכדי

לצאת ידי חובה אחרונים שסברו שים הגדול הוא ים אוקיאנוס.

ראיית הים פעם שניה

ברכה זו מברכים רק אם לא ראה את הים במשך שלושים יום (משנ"ב שם).

שכח לברך

ראה הים ושכח לברך, כשרואהו למחר פעם שניה אינו מברך עליו (ביאור הלכה ס' רי"ח סעיף ו'), לענין ברכת מקום שעשה לי נס ומשום שאין זה כבר חידוש אצלו, וה"ה בזה), וכן הורה בעל שבט הלוי זצ"ל.

אולם, אם נוסע לים וראה את הים בדרך, ושוב נתכסה ממנו מחמת בתים או הרים וכד', ולאחר כמה דקות שוב נתגלה, אמר לי בעל שבט הלוי זצ"ל שזה נחשב לראייה אחת, מאחר שזהו בדרך נסיעתו לים.

ראיית הים מהמטוס

אם רואים הים מרחוק ונראה רק כמו ענן כחול בסוף הרקיע, וכעין שרואים הים מלמעלה בשיבת פוניבז', אמר לי בעל שבט הלוי זצ"ל, דבזה לא נחשב ראייה לברך עליו, דרך כשמרגישים נפלאות הבורא של הים ורואים ברור הריבוי מים, אז שייך לברך עליו (ע"ע משנ"ב ס' תקס"א ס"ק ז').

ראיית נהר

כשרואים נהר סואץ, לא מברכים עליו, מאחר שנעשה ע"י בני אדם (שעה"צ ס' רכ"ח ס"ק ט').

צילום שקיעת החמה

אין לצלם את החמה (שמש) לפני שקיעתה, דהוי כמו שמצייר צורת החמה ואור, ורק לאחר שהתחילה שקיעתה, שאין כאן צורה שלמה, מותר (כן הורה הגר"נ קרליץ שליט"א ע"פ שו"ע יו"ד ס' קמ"א, וע"ש שו"ת שבט הלוי ח"ו סימן קל"ד ס"ק ו').

כיסוי ראש ליד הים

לא ילך ארבע אמות בלי כיסוי ראש (שו"ע ס' ג' סעיף ו') וכ"ש שאסור לברך או ללמוד בגילוי ראש (משנ"ב שם). וכתב בתרומת הדשן (סי' ז') שהכובעים הקלועים מקש ויש בהם נקבים, נחשבים ככיסוי לענין תפילה. וע"ע שו"ת חתם סופר (חלק ו' תש"ב) שמוסיף בזה שאפילו הנקבים מרובים מהעומד מותר.

כשהולכים למרחץ (או לים) אפילו מידת חסידות אין כאן לכסות הראש, ומ"מ יש מדקדקים לכסות ראשם במטפחת, וכן היה נוהג המהרש"ל (שערי תשובה ס' ב' אות ג') וכתב הברכי יוסף שזהו חומרא יתירה הרבה (שם).

לברך ברכה כשלבוש רק בגד ים

הלבוש בגד ים בלבד, ומחגורה ולמעלה אין עליו שום בגד, אפילו אם הוא לבוש כיפה לכתחילה לא יברך שום ברכה (באור הלכה ס' צ"א א"א ד"ה יצא). ובשעת הדחק התירו לומר כך קריאת שמע כדי שלא יעבור זמן קריאת שמע. אבל להתפלל תפילת שמונה עשרה, אסור באופן זה אפילו בשעת הדחק (שו"ע ס' ע"ד ס"ו).

נטילת ידים ליד הים

היוצא מן הים ורוצה לאכול פת, והרי ידיו הן טהורות מטבילה בתוך הים, בכל זאת מאחר דלא כיוון בתוך הים לשם נטילת ידיו, ויש סוברים שלא מועיל בכה"ג, מן הנכון שיטמא ידיו כגון שיגע בנעליים או בחבירו שעדיין לא נטל, ובזה יתחייב בנטילה לכו"ע (ביאור הלכה ס' קנ"ט ס' י"ג).

מי שנמצא בחוף הים ורוצה לאכול פת, אינו יכול ליקח מי הים בתוך כוס ולשפוך על ידיו, דמאחר שאינם ראויים לשתייה, פסולים לנטילה אפילו בדיעבד, ורק כשרים לטבילת ידים (ע' שו"ע ס' ק"ס סעיף ט').

כשטובלים ידים בתוך הים, לדעת המשנ"ב (סו"ס קנ"ט) יברך "על טבילת ידים", ולדעת החזון איש (סו"ס כ"ג) יברך "על נטילת ידים".

בחוף הים, כשנוטלים ידים לאכול פת, צריך ליזהר שלא לגעת בגוף בזמן האכילה, ומי שנגע במקומות המכוסים – אע"פ שעכשיו הם מגולים, צריך ליטול ידיו מכלי, אבל לא יברך (משנ"ב ס' קס"ד ס' ק"ג).

ברכת "הגומל" על שחיה בים

שאלה: השוחה בים והתרחק מהחוף אל תוך הים, האם חייב לברך "הגומל" כדן יורדי הים, כמבואר בשו"ע (סי' רי"ט), או לא?

תשובה:

כשמנו חז"ל את יורדי הים בין המחוייבים לברך "הגומל", כוונתם היתה למי שנכנס לתוך הים ממש, אבל מי ששחה בקרבת החוף, אפילו שהתרחק קצת, נחשב עדיין כמי שהוא על שפת הים, ואינו מברך "הגומל".

אולם, אם אירע ח"ו איזהו מקרה של הסתבכות ל"ע, בודאי שצריך לברך "הגומל", (הגרי"ש אלישיב זצ"ל).

האם שחיה בים נחשבת כיציאה לחו"ל

כעין שאלה זו, שאלו את מרן החזון איש זצוק"ל: מאחר שמקפידים שלא לצאת מארץ ישראל כלל, האם מותר לשחות בים, לפי אותם ראשונים הסוברים שגבול מערב של ארץ ישראל הוא הים התיכון? האם נחשבת שחיה זו כיציאה לחו"ל?

והורה מרן זצ"ל, שמסתבר שאין השוחה בים נחשב ליוצא לחו"ל, וכל עוד שהשחיה היא בקרבת החוף, עדיין נחשב קשור לארץ ישראל (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

נוסע מתחת לים

מי שנוסע במנהרה מתחת לים, וכעין שיש ממדינת אנגליה למדינת צרפת, אין זה נחשב כיורדי הים, ולא יברך ברכת "הגומל" (שו"ת שבט הלוי).

לפני הנסיעה

עליה לתורה

נהוג שמי שיוצא לדרך יעלה לתורה (ביאור הלכה ס' קל"ו ד"ה שבת וי"ט). עליה זו היא מנהג, ואינו דוחה שום חיוב אחר (שם). ואין הבדל אם הוא יוצא לדבר מצוה או יוצא לדבר רשות. והיינו בקריאה הסמוכה לנסיעתו, כגון יום שני או חמישי לפני יציאתו.

צדקה

אנשי מעשה רגילים ליתן צדקה לפני יציאתם לדרך (ע' ספר חסידים אות תתנ"ו). וכן יפריש צדקה כדי ליתנו במקום שרוצה להגיע (כף החיים ס' ק"י ס"ק כ"ז).

דיבור בשבת

יש להיזהר לא לתכנן נסיעתו בשבת, בכדי שלא יבוא לדבר דיבורים שאסורים בשבת (ע' שו"ע או"ח ס' ש"ז).

ללוותו

מצות עשה מדבריהם ללוות אורחים (רמב"ם הל' אבל מובא בסמ"ע ס' תכ"ז ס"ק י"א). [וע"ע ספר עמק ברכה בשם מרן החזון איש זצ"ל, שמנהג העולם שאין מלווים האורח לדרך, כיון שנוסעים הרבה אנשים ביחד, ה"ל לוויה אחד לשני, ע"ש]. וידוע שכשנכנסו למרן הסטייפלער זצוק"ל ואמרו לו שנוסעים מחר לחו"ל, היה קם מהכסא [בלי כוחות] ומלווה עד הדלת!

מהלכות תפילת הדרך

מה שיעור דרך

אומר תפילת הדרך בשם ומלכות, כשנוסע שיעור דרך של פרסה מחוץ לעיר (שו"ע או"ח ס' ק"י ס"ז) ולכתחילה יאמר אותה בפרסה ראשונה (הפרמ"ג שם), ושיעור פרסה לחומרא הוא כארבעת אלפים ושש מאות מטר. שכן לאומרה בתחילת הנסיעה יכול לאומרה כל זמן שהוא עדיין לא הגיע תוך פרסה הסמוכה לעיר (שו"ע שם).

כמה פעמים ביום

אומרים אותה פעם אחת ביום, אפילו נכנס לתוך העיר באמצע לנות, כל שלא הסיח דעתו להמשיך ולנסוע (שו"ע שם ס"ה). ולפי"ז נהג מונית שאמר תפילת הדרך בבוקר, ושוב חזר לעירו, ואח"כ נסע למקום אחר, אפילו לא ידע מזה בבוקר, אינו צריך לומר תפילת הדרך פעם שניה משום שדעתו כל הזמן לנסוע אם זימינהו (הגרי"ש אלישיב זצ"ל). וכן אם נוסע יותר מיום אחד, אם לן בלילה, באושפיזא בדרך קבע, יאמרוהו בבוקר עם ברכה, אבל אם רק נח זמן מה, יאמרוהו בבוקר בלי חתימה (משנ"ב ס' ק"ב).

האם להסמיכה לברכה אחרת

לכתחילה יסמך תפילת הדרך לברכה אחרת (שו"ע ס"ז) כגון שיאכל או ישתה ויברך ברכה אחרונה, או יסמך לברכת אשר יצר (משנ"ב ס' ק"ב) או עכ"פ לברכת הריח ויריח מעט (הגה' חת"ס שם) או יסמך אותה לברכה ראשונה שאין אחריה ברכה אחרונה, כגון סוכריה שאין בה כזית, ולאחר "טעימה" כלשהיא, יוצאו מפיו, ויאמר תפילת הדרך. ועכ"פ אם לא יכול להסמיכה, לא יתאחר לאומרה (משנ"ב שם).

אמירתה בלשון רבים

יאמרה בלשון רבים, הגם שהוא נוסע לבד, מכיון שזהו תפילה הקבועה בל' רבים, ושמעתי הטעם כדי שיתפלל על שאר הנוסעים, שאפילו אם אין לו זכות בעצמו לינצל, בכל זאת יהיה לו זכות ביחד עם אחרים. אבל אם מוסיף איזה תפילה לעצמו, אין צריך לאמרה בלשון רבים (שו"ע ס"ד ומשנ"ב שם).

רג"ג ס"א שכתב שנוהגין להקל כסברא אחרונה). אבל לבני ספרד אסור ליתנו בלי 'בלעך', אלא אם כן האוכל מבושל לגמרי ומצטמק ורע לו (שו"ע שם).
אם אין 'בלעך' כנ"ל, והאוכל אינו מבושל אפילו כשיעור מאכל בן דרוסאי, בשעת הדחק יכול להחליט שלא יאכל את התבשיל שבסיר עד הבוקר, ואז מותר להשאירו על הגז לצורך מחר אפילו בלי 'בלעך', כי באופן כזה אין גזירה שמא יבוא לחתות בגחלים (ביאור הלכה שם ד"ה להשהות).

מצא פח באמצע השבת

הנמצא בבית שאינו שלו, ורוצה להניח את ה'בלעך' על הכיריים לפני השבת, כדי שיהיה מותר לו להחזיר את הסיר על האש בשבת [ובאופן זה שיש לו את כל התנאים המתירים להחזיר קדירה בשבת], ולא ידע היכן הוא מונח ומצאה רק בשבת, מותר ליתן את ה'בלעך' או סיר ריק במקומו על האש בשבת, ואין בזה איסור משום בישול המתכת (שו"ת אגרות משה או"ח חלק א' סי' צ"ג וחלק ד' סימן ע"ר אות כ"ט).
ולדעת מרן החזון איש אסור הניח ה'בלעך' בשבת עצמה משום בישול מתכת (או"ח סי' ל"ז סק"א וסי' נ' סק"ט).

טלטול בשבת

כשנוסעים למקום אחר בחופש, יש לברר אם יש שם עירוב שאפשר לסמוך עליו, ואם אין שם עירוב, אסור לטלטל שום דבר, אפילו המפתח. ויש לו להכין לפני שבת חגורה, וליתן עליו המפתח באופן שהמפתח ישמש לסגור את החגורה או להחזיק את החגורה (משנ"ב ס' ש"א ס"ק מ"ה).
אם עושה עירוב בעצמו, יש לשאול רב או מומחה איך לעשותו, ובפרט אם גרים שם גויים או מומרים לחלל שבת.

נמצא במקום שאין עירוב

הנוסע למקום שאין בו עירוב [או שהוא מחמיר שלא לסמוך על העירוב], אם מתאכסן בדירה בבית משותף, אסור להוציא חפץ מדירתו לחדר המדרגות, אלא אם עשה עירוב חצרות לפני שבת. אבל להעלות או להוריד בחדר מדרגות עצמו מותר.

שכח לפתוח לבן או שקית חלב

מותר לפתוח את הכיסוי המכסה את אריזת הלבן מלמעלה, אע"פ שהדובק ע"י הלחמה קלה, כי לא נחשב בזה לעשיית כלי. (כך פסק הגר"נ קרליץ שליט"א. והטעם, שמכיוון שאפשר להפרידו ולהחזירו כמות שהיה קודם לכן, לא נתבטל ממנו שם כלי מעולם).
שכח לעשות פתח בשקית החלב לפני שבת, לא יעשה חור בצד אחד, משום שהדבר נחשב לעשיית כלי. אלא צריך לקרוע קרע לכל אורך השקית ויזהר לקרוע שלא כנגד האותיות.

יין נסך

אם נמצא במקום שיש גם גוים, מאוד יש להיזהר שהעכו"ם לא יגע ביין או יטלטלו, ודין זה נאמר גם במיץ ענבים ויין מפוסטר (ע' מנחת שלמה ס' כ"ה, וכן דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל).
אם קשה לשמור מנגיעת עכו"ם, ירתיח היין לפני שבת, בשיעור שיעלה רתיחה, ויתמעט ממידתו ע"י הרתיחה, ועי"ז לא נאסר היין, אפילו אם נגע בו העכו"ם (ע' שו"ע יו"ד ס' קכ"ג וס"ג ובש"ך שם ס"ק ז').

רמקול

כשנוסעים בדרך באוטובוס, ואומרים תפילת הדרך ברמקול, יש להיזהר להוציא המילים בשפתי, ולא לצאת ע"י שמיעה, מכיון שאינו שומע קול המברך אלא גלי הרמקול.

מסלול הליכה

העושים טיולים בהליכה ברגל יותר משיעור פרסה [4.700 מטר לחזו"א ו-3.850 מטר להגר"ח נאה, ע' שיעורין של תורה ס"ק ל"ג], חייבים בתפילת הדרך מיד כשיוצאים שבעים אמה ממקום הישוב.

שאלות המצוות

מזוזה במגורי חופשה

אם שוכרים בית בחו"ל לשלושים יום או יותר חייבים ליתן שם מזוזה, ולאחר שיוצא מאחר שזהו רשות עכו"ם מותר להורידה. ובארץ ישראל כששוכר בית אפילו רק לזמן מועט יש חיוב מזוזה מיד, ואם אין חשש שהמשכיר יפסיד המזוזות אין להורידן כשיוצא (שו"ע יו"ד ס' רפ"ו).

נטילת ידים מברז

שאלה: בימי החופשה, כאשר נוסעים לטייל למקומות רחוקים, קורה לפעמים, כשרוצים לנטול ידים לאכילת פת, שמוצאים ברז מים אך אין שם כלי לנטילה, מה עושים?
תשובה:

הנה, מבואר בשו"ע (סי' קנ"ט ס"ט) שבמקום שיש ברז ואין כלי, הרוצה לנטול ידים יכול לפתוח את הברז ולסגור בכל שפיקה ושפיקה, ופעולה זו נחשבת לכח גברא, כמו כלי. והוסיף המשנה ברורה (ס"ק ס"ד) בשם אחרונים, שצריך לסגור ולפתוח כמה פעמים בכל יד ויד, מכיון שהברז הוא דק ואין די מים בקילוח הראשון לנטול בו ידו כראוי [וקילוח שני לא נחשב לכח גברא], ע' שם.
אולם כל זה נאמר דוקא לענין ברז של חבית (וכמבואר שם בשו"ע), אבל בברזים שלנו אין מועיל פתרון זה, כי הברזים שלנו מחוברים לבית, וכמו"כ ברזים שבגנים הינם מחוברים לקרקע, ואם כן, הגם יש בפתיחתם כח גברא, אין זה מועיל, כי אין עליהם שם כלי כלל, ונטילה זו פסולה אפילו בדיעבד (וכן הורה הגר"נ קרליץ שליט"א).

עלה לגג או לחצרו באמצע האוכל

השותה או אוכל בביתו, משקין או אוכלין שאינן טעונין ברכה אחרונה במקומה [כגון שברכתו "בורא נפשות"], ובאמצע עלה לגג כדי להתאוורר – מכיוון שאין הוא תחת קורת גג אחת נחשב הדבר כאילו יצא לחצר, ולכן אם רוצה להמשיך באכילה או בשתיה הדעת נוטה לחייב לחזור ולברך ברכה ראשונה (בעל שבת הלוי זצ"ל והגר"נ קרליץ שליט"א).

במקום נופש בשבת

אין לו פת לכסות את הגז

מי שהחליף דירה לתקופת החופש, ולפני שבת התברר שאין שם 'בלעך' [פח או נחושת שמניחים על הכיריים] – אם האוכל מבושל כבר כשיעור מאכל בן דרוסאי [י"א שהוא כשליש בישול וי"א שהוא כחצי בישול], מותר ליתנו ע"ג הכיריים אפילו ללא ה'בלעך'. לפי מנהג בני אשכנז (רמ"א ס' ה').